

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Yhteenveto kuntien keskustelutilaisuudesta ja pienryhmien keskeisistä tuotoksista 29.9.2021

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen järjestämä kuntien keskustelutilaisuus

Lyhyesti keskustelutilaisuudesta

Tilaisuuden alkusanoissa kerrottiin tietopolitiikan ajankohtaisista asioista:

- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeessa siirrytään toimeenpanovaiheeseen.
- Ministerityöryhmä perustettiin ohjaamaan digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämistä.
- Datan EU-säätely ja Digital Decade
  - Data Governance Act: pyritään edistämään tiedon jakamista, muutama uusi viranomaistehtävä
- Tavoitteena laatia valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiksi tavoitteiksi vuoden 2021 loppuun mennessä.

Ethel Eriksson Sipoon kunnasta kommentoi puheenvuorossaan ehdotusta strategiksi tavoitteiksi ja kertoi myös mitä haasteita ehdotukseen liittyy.

Pienryhmissä tarkasteltiin strategisten tavoitteiden toimeenpanoa kukin oman kuntaorganisaation näkökulmasta.

Pienryhmä 1

Keskusteluaihe: Asiakaslähtöisyys perustana

Asiakaslähtöisyys perustana

Asiakkaiden tarpeet ja asiakaslähtöisyyden parantaminen ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.

Keskusteluaihe: Asiakslähtöisyys perustana

Päätavoite

- Asiakkaiden tarpeet ja asiakslähtöisyyden parantaminen ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.

Alatavoitteet

- Organisaatiot ovat yhteistyössä tunnistaneet ja kuvanneet tarvittavan tiedon asiakastarpeita vastaavien palveluiden kehittämiseksi ja uudenlaisten palveluiden synnyttämiseksi myös koko yhteiskunnan kannalta.
- Organisaatioissa on yhteistyössä määritelty, miten tietoa hyödyntämällä ja avaamalla voidaan kehittää paremmin asiakkaiden tarpeisiin vastaavia palveluita

Asiakslähtöisyys perustana

Asiakkaiden tarpeet ja asiakslähtöisyyden parantaminen ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.

Tietovarannot tunnetaan

Tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu.

Tieto koottu yhteen

Keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto keskitetysti hyödynnettävissä.

Tieto laadukasta

Hyödynnettävät tiedot ovat yhteentoimivia ja laadukkaita kansallisten laatukriteereiden mukaisesti.

Mitä mieltä olette nykytilasta?

- Julkinen hallinto pitää digitalisoida
  - Tieto ei ole kattavaa, kaikki ei ole digitaalista, osa tiedosta on paperilla (kaavat)
  - Teknologia 90-luvun asetelmassa, keskitettyjä järjestelmiä jälkiteollinen SAP
  - Osaaminen on edelleen puutteellista, emme näe tulevaa tapaa
  - Nykyprosessien sähköistäminen
- Viranomaistehtävät / viranomaisten välinen sähköinen tiedonsiirto <> palvelunäkökulma kuka ohjataan digikanavaan ja kuka halutaan käymään
  - Kuntalaiset vauhdittajina, 24/7 asiointi
  - Perustuu tietoon asiakkaista, asiakkaiden segmentointi, asiakkuustieto
- Tiedon asema hyvien palvelujen luojana, palvelut eivät synny ilman hyvää tietoa
- Tiedon siirtyminen, ei kaikkea uudestaan, ettei yhteiskuntana makseta liikaa, ei osaoptimointia, paljon pieniä toimijoita julkisessa hallinnossa
- Meillä on hirvittävästi tietoa, meillä on paljon järjestelmiä, nämä kehittyvät, lainsäädännössä tapahtuu paljon, sirpaleisuus, miten saamme rikastettua tietoa helposti yhdestä luukusta, rikastetun tiedon käyttäminen palveluiden kohdentamisessa

Mitä tulevaisuudessa tulisi mielestänne tehdä?

- Vrt. nykytila: meidän pitää digitalisoida hallinto, digitaaliset kaksoset kaikesta
- Keskitytään tiedonhallintaan, ei tietojärjestelmien hallintaan
- Osaamista uudistua
- Miten voimme tehdä enemmän asiakkaiden segmentointia?
  - Suuria yhteiskunnallisia kysymyksiä
  - Isoveli tekee <> jokainen tekee itse
  - Tavoite: voimavarat kohdennetaan oikein
  - Mahdollistetaan asiakkaalle segmentointi, palveluiden hakeminen kohdennetusti, palveluiden metatietojen käyttö (vrt. Google)
  - Segmentointi vai profilointi, halutaanko liian proaktiivista palvelua? Asukkaiden oma päätäntävalta
  - Milloin mennään liian tarkalle tasolle? Mahdollisuudet tukea ihmisiä oikeissa kohdissa.
- Tiedon omistajuuden kysymykset, keskustelussa tavoitellaan avoimuutta ja positiivista asennetta tiedon jakamiseen
- Onko oikeasti tietoa, miten asiakas käyttäytyy ja onko meillä tietoa, miten haluttaisiin meidän toimivan
  - Mitä ollaan tekemässä? Kenelle olemme tekemässä? Toimijana on aina ihminen, tunnustetaan arjen prosessit
- Säädökset eivät estä paljonkaan tiedon hyödyntämistä. Kustannukset ovat liian suuret tiedon hyödyntämisessä, tiedot liian hajallaan.

Pienryhmä 2

Keskusteluaihe: Perustehtävä ja strateginen tavoite

Perustehtävä ja strateginen tavoite

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on osa organisaatioiden tavoitteita ja strategiaa.

Keskusteluaihe: Perustehtävä ja strateginen tavoite

Päätavoite

- Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on osa organisaatioiden tavoitteita ja strategiaa.

Alatavoitteet

- Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on määritelty osaksi organisaatioiden tavoitteita ja strategiaa.
- Organisaatioissa on määritelty tiedon hyödyntämisen ja avaamisen tavoitteet toimenpiteineen.

Perustehtävä ja strateginen tavoite

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on osa organisaatioiden tavoitteita ja strategiaa.

Tietovarannot tunnetaan

Tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu.

Tieto koottu yhteen

Keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto keskitetysti hyödynnettävissä.

Mitä mieltä olette nykytilasta?

- Tavoite on äärimmäisen hyvä, mutta nykytila on sekava, rahaa palaa päällekkäiseen työhön
- Esim. Tampereella asia (datastrategia) ei näy ihan sellaisenaan nykyisessä strategiassa, mutta siellä pohditaan parhaillaan datastrategiaa, jolla kunnan toimintaan saisi selkänöjää ja selkeyttä (ainakin Helsingillä datastrategia)
- Pohjoisessakaan ei ole tehty datastrategioita johtuen mm. resurssien vähyydestä, vaikka hyödyt ilmeisiä
- Haasteena virkamiesjohdon sitoutuminen tähän asiaan (asiaa edistetään lähinnä vain operatiivisella tasolla); myös poliittisen johdon sitoutuminen – osallistuminen heille kohdennettuun tilaisuuteen heikko
- Esim. Lapin liitto toteuttanut ohjelmistopilotin tiedolla johtamista tukemaan (dashboardit)
- Porvoon kaupunkistrategiassa (2018) todetaan, että avataan dataa ja tehdään tiedolla johtamista > panostettu tiedolla johtamiseen ja tiedon hyödyntämiseen; varsinaista datastrategiaa ei ole eikä tietotilinpäätöstä, mutta tiekartta olemassa (sis. mm. suunnitelman keskitetyistä tietovarastoista (mm. talousdataa, TK:n dataa ym.); osaamista vahvistettu (ml. tietosuoja, Power BI -koulutusta, tiedonhallinta)
- Lemillä (n. 3000 as.) ollaan siirtymässä sähköiseen asiakirjahallintaan – havainto, että strategioissa harvemmin nostetaan esille tiedonhallintaa, asiaa ei koeta tärkeäksi esim. valtuutettujen piirissä?
- VM:n rahoittamissa hankkeissa edellytetään yhteistyötä muiden kuntien tai organisaatioiden kanssa; voisiko jo kehitettyjä menettelyjä (esim. Helsingin datastrategian laadintaprosessi) jakaa avoimemmin/hyödyntää? Potentiaalia olisi, mutta kuka toimisi ”moottorina”? Esim. hyvinvointialueiden eri hankkeissa vain muutamia aktiivisia, tarvittaisiin fasilitointia!
- Kuntasektorilla havaittavissa vielä kilpailuasetelmaa (”minä itte”) vaikkei pitäisi nähdä toisia kilpailijoina
- Tällä hetkellä ”hukutaan” tietomassaan ja sen äärellä olevilla asiantuntijoilla ei välttämättä ole tarvittavaa kyvykkyyttä; raportoinnin tulisi olla enemmän tarvelähtöistä (sis. vaativuusmäärittelyt), jolloin voisi palvella tiedolla johtamista ja toimintoja jopa 98-prosenttisesti (esim. Hgin sotessa) > reaktiivisesta proaktiiviseen toimintaan

Mitä tulevaisuudessa tulisi mielestänne tehdä?

- Strategiassa olevien asioiden ja niiden toteutuksen pitäisi olla mitattavia; strategiaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden pitäisi olla konkreettisia > helpompi myös jalkauttaa tekemiseksi
  - Jo luotujen menettelyjen jakaminen ja hyödyntäminen laajasti
  - Näitä pitää myös johtaa!
- Miten tiedolla johtamista pitäisi tulevaisuudessa tehdä? > raportoinnin tavoitemääritykset, tarvelähtöisyys, käyttökohteet > kehitetään sopivia ”paketteja” toimialojen tms. tarpeisiin -> hyvät käytänteet dokumentoidaan ja jaetaan avoimesti muiden hyödynnettäväksi (esim. verkoston muodossa); esim. Lapin liitossa on kuntia varten muodostettu tällaisia verkostoja
- Pitäisikö johtavilla viranhaltijoilla olla määräaikaiset vakanssit? Tulisiko enemmän painetta ja näyttöjä (kannustaisiko muutoksiin; toimisiko ”moottorina”)?
- Tiedonhallintamallin edelleen kehittäminen ja käyttöönoton tukeminen – miten? Luodaan käyttöönottoon standardi tapa? Tähän liittyen on yhteistyötä jo käynnistynyt esim. Lemillä.
- Käsittemallien luominen ja julkaisu yhteistyössä sekä käyttäminen yhteneväisellä tavalla
- API-periaatteet ja niiden toimeenpano tarpeen
- Velvoite jakaa laajasti (hankkeissa) kehitettyjä toimintamalleja - konsulttien rooli? Yhteiskilpailutusten rooli (tiedon ja toimintatapojen jakaminen, resurssisäästöt, resurssien ohjaaminen pienempiin kuntiin, hankintaosaaminen, hankintatuen tarjoaminen)? Toki yhteistyötä jo tehdäänkin, mutta haluavatko kaikki kunnat lähteä mukaan?

Pienryhmä 3

Keskusteluaihe: Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Tiedon avaaminen, tietoperusteinen päätöksenteko ja johtaminen ovat osa normaalia toimintaa, prosesseja ja toimintakulttuuria.

Keskusteluaihe: Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Päätavoite

- Tiedon avaaminen, tietoperusteinen päätöksenteko ja johtaminen ovat osa normaalia toimintaa, prosesseja ja toimintakulttuuria.

Alatavoitteet

- Tuotettu tieto on lähtökohtaisesti niin avointa kuin mahdollista.
- Organisaatioissa on määritelty, miten tietoa hyödynnetään päätöksenteossa, johtamisessa eri tasoilla ja toiminnan ohjaamisessa.
- Organisaatioissa on määritelty tiedon avaamisen prosessi sekä roolit ja vastuut.
- Organisaatioissa on määritelty kannustimia tietoa hyödyntävän toimintakulttuurin omaksumiselle.
- Tiedon hyödyntäminen on osa organisaatioiden johtamisjärjestelmää.

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Tiedon avaaminen, tietoperusteinen päätöksenteko ja johtaminen ovat osa normaalia toimintaa, prosesseja ja toimintakulttuuria.

Tietoturva ja tietosuoja huomioitu

Tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt.

Mitä mieltä olette nykytilasta?

- Matka aloitettu (esim. tiedonhallintalain toimeenpano, tietoallasta ollaan pystyttämässä), toimintakulttuurin luominen ja saattaminen kaupunkitasoiseksi on iso tehtävä, jossa työtä riittää.
- Paljon pistemäisiä tietojärjestelmäratkaisuja -> yhteinen liiketoiminta-alusta
- Tehty nykytilan kartoituksia, myös tavoitetilan näkökulmasta
- Prosessiajattelua (ei projektiajattelu) tulee kehittää, hiljaista tietoa on paljon (ei ole hyödynnettävässä muodossa)
- Kuntien välinen yhteistyö tiedon jakamisen ja tuottamisen osalta
- Kunnat eriarvoisessa asemassa (kunnan koko vaikuttaa käytettävissä oleviin resursseihin)
- Tiedon kansallisen avaaminen, aluetiedon turvaaminen
- Julkisen toimen sisäinen rahaliikenne tulisi minimoida.
- Toimintakulttuurin muutos on hyvin hidasta ja pitkäaikainen prosessi (pitää olla kannustavaa ja kaikkien tulee sitoutua siihen)
- Tiedonhallinnan ja datan hyödyntämiseen joudutaan tekemään paljon investointeja; jos luodaan alustat ja datan tulisi olla maksutonta, mikä on kunnan saama hyöty: syntyy perustamiskustannuksia, joita ei saada kompensoitua (voisiko joidenkin datasettien jakaminen kuitenkin olla maksullista); spesifi vs. yleisluonteinen tieto
- Julkisen puolen tulisi olla yhteinen kokonaisuus (kokonaishyöty); erilliset tiedon irroitukset yksityisen liiketoiminnan hyväksi voisivat olla maksullisia
- Tiedon muokkaaminen jaettavaan muotoon

Mitä tulevaisuudessa tulisi mielestänne tehdä?

- Valmiiksi määritellyt mallit ja MVP:t erityisesti pienille kunnille mutta myös yhdenmukaisten toimintatapojen varmistamiseksi, myös tiedon verrannollisuuden varmistamiseksi
- Selkänöjaa siihen, mitä tietoa voidaan omistajilta odottaa (voiko joku tieto olla yhteisessä tietoaltaassa, voidaanko tieto antaa kolmannen osapuolen käyttöön); selkeitä, yhteisiä(/kansallisia) linjauksia ja tulkintoja vrt. avoin data
- Kuntien ja muiden sidosryhmien välinen yhteistyö: hyvien käytäntöjen jakaminen
- Sama tieto käytettävissä, yhteentoimivuus, ajantasaisuus; miten varmistetaan
- Uusien toimijoiden tulo (työllisyyden hoito, HYTE, kuntayhtymien hoitamat) siten, että ei tule tietotulppia ja esteitä tiedon hyödyntämiselle ja tietojohdamiselle eikä ylimääräisiä kustannuksia
- Tiedon siirrettävyys ja liikuteltavuus keskeistä (huomioitava jatkossa yhteiset rajapinnat nykyistä paremmin)
- Tiedon kustannukset (johtamiseen, kehittämiseen ja suunnitteluun tarvittava tieto tulisi olla maksutonta)

Pienryhmä 4

Keskusteluaihe: Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Tiedon avaaminen, tietoperusteinen päätöksenteko ja johtaminen ovat osa normaalia toimintaa, prosesseja ja toimintakulttuuria.

Mitä mieltä olette nykytilasta?

- Paljon ongelmia: Luotettavuus, ajantasaisuus, päällekkäistä tietoa, laatuongelmia, tarjolla liian vanhaa tietoa (viivettä), tieto hajallaan, myös suljetuissa järjestelmissä, standardoinnin puute, tiedon laadun parannustyötä
- Tarjolla myös paljon tietoa (tietoähky), mikä on relevanttia tietoa?
- Avaaminen ja hyödyntäminen vaatii paljon osaamista, tarvetta koulutukselle
- Pienet resurssit yksittäisillä toimijoilla, resurssit analysointiin
- Kypsyystasoissa suuria eroja
- Jämähtäminen vanhoihin tapoihin, laadun kehittämisen puute, muutosvastarinta
- Positiivisena koetaan: innokkuutta on, tulokset motivoivat

Mitä tulevaisuudessa tulisi mielestänne tehdä?

- Pitää tunnistaa millaista tietoa tarvitaan tulevaisuudessa, tietoa tuotetaan ilman hyödyntämistarvetta
- Suunnittelun tukea tarvitaan joka tasolla
- Tiedon markkinointi, jotta tieto löydetään; toimivien esimerkkien esille tuominen
- Päätöksentekijät ja johto mukaan, heidän sitouttamistaan tiedon käyttöön, sellaista tietoa jota he tarvitsevat päivittäin
- HRI-tyyppinen ratkaisu Suomen tasolla
- Kunnille ohjausta ja neuvoa esim. API-periaatteiden osalta (kyvykkyyksiä, neuvontapalvelua)

Pienryhmä 5

Keskusteluaihe: Tiedon käyttö vastuullisesti

Tiedon käyttö vastuullisesti

Tietoa käytetään
vastuullisesti ja väärän tiedon
levittämistä yhteiskunnassa
torjutaan.

Keskusteluaihe: Tiedon käyttö vastuullisesti

Päätavoite

- Tietoa käytetään vastuullisesti ja väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan.

Alatavoitteet

- Organisaatioissa on hyväksytty yhteiset eettiset periaatteet tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen.
- Organisaatioissa on tunnistettu riskit tiedon käyttämisestä tarkoituksiin, jotka muodostavat riskejä yksityisyydelle, turvallisuudelle ja epäeettiselle toiminnalle.
- Organisaatioissa on määritelty, mihin niiden tietoja saa käyttää tai yhdistää.
- Väärän tai tarkoituksellisesti harhaanjohtavan tiedon eli disinformaation levittämistä yhteiskunnassa torjutaan yhteistyössä.
- Laaditaan yhteiskunnan kriittisten toimintojen edustajien kanssa erityisesti tiedon yhdistelyn aiheuttamista riskeistä tilannearvio ja toimintaehdotukset.

Tiedon käyttö vastuullisesti

Tietoa käytetään vastuullisesti ja väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan.

Tietoturva ja tietosuoja huomioitu

Tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt.

Mitä mieltä olette nykytilasta?

- Luotetaan pitkälti siihen, että organisaation sisällä tietoa hyödynnetään vastuullisesti, tietosuoja ja tietoturva voitaisiin kuitenkin huomioida paremminkin.
- Tarkoituksenmukaista **tehdä riskiarviointia laajemminkin**.
- Datan avaaminen, esim. kun on pieni paikkakunta ja tunnetaan toisemme, mikä on se riski tietäntyyppisten yrityssalaisuuksien urkkimiseen? Naapuriyrittäjän tietojen urkkimiseen -> voidaan kutsua jopa vääränlaiseksi kiinnostukseksi
- Esim. rakennuspiirustuksissa, jos on oma talo ja suunnitelma, nousee esiin tekijänoikeuskysymykset. Miten tietoa käytetään vastuullisesti niin, että immateriaalioikeus säilyy?
- Pelisäännöt tärkeitä, ei voida esimerkiksi tietää mitä yritys on luokitellut salaiseksi, jää viranhaltijoiden vastuulle miettiä onko tieto sellainen mikä tulee jakaa.
- Rakennettu ympäristö; osoitetiedot, kaavat syntyvät kuntien päätöksissä, rakennusluvat myönnetään kunnissa jne. ja sitten tietoja jaetaan esim. Maanmittauslaitokselle -> tulisi vastuullisesti miettiä tietoturva ja tietosuoja tämän osalta, jos on esimerkiksi rakennustunnus ja luokitus. Vesijohtoverkostot kriittisiä eikä niitä voi jakaa noin vain avoimena, tulisi aina miettiä tietoturvaa ja myös kuntien tieto-omaisuutta.
- Esim. kuntien tuottamat kaava-aineistot maksutta saatavilla, jos maksuttomuus otetaan pois, tarkoitetaan kuntien ”köyhtymistä”, **kuka tuottaa ja mitä tuottaa ja millä kustannuksilla**
- Avoin data pos. tietovirran näkökulmasta, mutta ei voi olla ainoa tapa

Mitä mieltä olette nykytilasta?

- **Maksullisuuden ja maksuttomuuden liittyvät kysymykset tärkeitä**
- Eri tiedon muodot huomioitava, valtion organisaatioille tietoja tehtävien mukaisesti, tiedonhallintalain huomioiminen kun puhutaan alkuperäisestä tietolähteestä. Julkisen hallinnon roolit tulisi paremmin tunnistaa ja alkuperäinen tietolähde tulisi tunnistaa, ei vain yhtä järjestelmää, ”kuntien kaavarekisterit master” -> tiedot kuntien rajapinnasta
- Esim. rakennustiedossa kun virtautetaan DVV:lle niin ylläpidossa on tuplatyötä, vastuun- ja tehtävänjako ja miten hallitaan tietoja
- Arkkitehtuurin näkökulmasta tapauskohtaista, mitä kannattaa keskittää ja mitä hajauttaa, jotta saataisiin riittävän hyvät keskitetyt palvelut, ei niin että kunnat tekevät jokainen erikseen
- **Kansallinen turvallisuus muistettava ja yleinen turvallisuus huomioitava aina kun dataa avataan**, esim. vesijohtoverkostotyyppisiä tietoja ei julkaista avoimena datana. Datan karkeistaminen ja tietosuojavastaavan rooli.
- Tulisi olla ohjeistus siitä, **mitä tietoja ei ainakaan saisi julkaista/jakaa**. Tulisi ehkä kyseenalaistaa enemmänkin kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Ostolaskujen osalta haasteita juuri näissä.
- Yhteentoimivuus ratkaisee paljon, yhtenäiset prosessit ja ohjelmistotoimittajien kyvykkyydet ja määrittelyt yhteneväiseksi
- Ohjeistus ja tulkinta, tiedonhallintamallista tulee esimerkkipohja ja kiinnitettäisiin esimerkkipohjaan huomiota, jotta kuvaamistaso olisi tarkempi eikä olisi niin vapaat kädet, jos meillä on monta eri kuvaustapaa niin yhteen vieminen haastavaa. Tulkinta jo sellaisessa raamissa kun ryhdytään toteuttamaan, esimerkkiratkaisut näyttää tietä ratkaisuihin. Ei voida kuitenkaan täydellistä pohjaa luoda.

Mitä tulevaisuudessa tulisi mielestänne tehdä?

- Kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävät aineistot tulisi listata ja julkaisuun pelisäännöt.
- Tulisi olla ohjeistus siitä, **mitä tietoja ei ainakaan saisi julkaista/jakaa. Hyvät käytännöt, toimintamallit ja prosessiohjeistukset.**
- Kun dataa avataan, tulee huomioida myös eri käyttäjätahot, kuten viranomaiset ja yritykset -> voisi olla omat tasonsa, viranomaiset tarvitsevat eri tietoa kuin esimerkiksi oppilaitokset
- Tietotuotteet ja pohdinta siitä kenelle ne tehdään? **Tietotuotteen riskiarvio** tulee aina tehdä.
- Tietojen siirto erilaista operatiivisten järjestelmien välillä kuin esimerkiksi avoimen datan osalta, tämä tulisi huomioida, kun puhutaan tiedon jakamisesta ja avaamisesta.
- Datan kategorisointi ja siihen liittyvät uhat ja mahdollisuudet kartoitettava.
- Tiedonhallinta keskeistä ja olennaista ja sitä tulisi järkevöittää -> julkisen hallinnon toimijoiden roolit ja vastuut määriteltävä -> vaatii myös valintoja/päätöksiä
- Viranomaisten kesken ei ole tietoa kenellä on oikeus tietoon, esim. kunnalla lukuisia eri lakeja, joista oikeus voisi tulla. Valtakunnallinen tiedonhallintamalli, hyvin vähän yhteistyötä, alun perin isommin yhteistyöllä

Mitä tulevaisuudessa tulisi mielestänne tehdä?

- **Mikä on yhteistyön muoto ja tapa, jolla hyvinvointialueet saadaan tähän mukaan?** Hyvin erilaisia ratkaisuja tehdään ja miten saadaan rajapinnat toimimaan tässä, kuinka saadaan mukaan järjestelmätoimittajat, heillä vakioehdot, sopimukseen ym. virallisiin dokumentteihin mallilauseita
- **Hankintoihinkin yhteiskäyttöisiä vaatimuksia**
- Yhdenmukaiset prosessit ja eri kunnissa tehdyissä prosesseissa syntyisi samat tiedot, prosessien yhdenmukaisuus ja tietosisältöjen yhdenmukaisuus
- **Tiedon tuotannon kustannukset ja talous huomioitava**, tietoa voidaan myydä datana tai palveluna, ei ole oikein, että kunnat maksavat kustannukset ja esim. Maanmittauslaitos myy palveluna